

קול צופיין

קול צפ"ך נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1037

השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל | **ויחי תשפ"א**

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

שְׁנֵתְנָה רְשׁוֹת לְרֹפֵא לְרַפְּאֵת מֵהַלְכוֹת חִיסוּנִים

ילדים. סאלק רצה להציל כמה שיותר ילדים והחליט לא לרשום פטנט על החיסון. כך תוכל כל מדינה לייצר את החיסון במחיר נמוך ויותר ילדים יתחסנו. על פי חישוב שנעשה מאוחר יותר, החיסון יכול היה להביא לו רווח של 7 מיליארד דולר. בעזרתו חוסלה מחלת הפוליו בכל העולם חוץ מהודו וניגריה שהתנגדו לחיסון.

העולם מתמלא בחיים

כדי להבין את המשמעות של החיסונים והתרופות, כדאי לזכור כי לפני כ-200 שנה היו בעולם מיליארד אנשים. עד אז האנושות לא הצליחה לגדול מעבר למספר הזה, שכן שוב ושוב פרצו מגיפות וצמצמו מאוד את האוכלוסייה. מאז שפותחו החיסונים האנושות גדלה מאוד והיא מונה כיום 7.5 מיליארד אנשים.

העולם שהיה שמם ברובו הפך להיות מיושב ומלא חיים. תוחלת החיים בעולם הכפילה את עצמה מ-40 ל-80 שנה. מיתת ילדים עד גיל חמש הצטמצמה מ-40% תמותה בין הילדים ל-0.3% תמותת תינוקות בישראל.

במקביל לבניין ירושלים

מה קרה בעולם שהביא רפואה לעולם? בניין ירושלים. יש פסוק בתהלים (קמז) שאומר כי בניין ירושלים מביא רפואה: "בִּנְיָה יְרוּשָׁלַם ה' נְדָחַי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס; הָרָפָא לְשִׁבְוֵי לֵב וּמְחַיֵּשׁ לְעֵצְבוֹתָם". מי שמתבונן רואה כי ההתפתחות הגדולה של הרפואה והחיסונים השונים למחלות השונות מקביל לבנינה של ירושלים.

לפני כ-230 שנה התחילו עליות של יהודים לירושלים. גם תלמידי הגר"א וגם תלמידי הבעש"ט החלו להתיישב יותר ויותר בירושלים. החתם סופר עורר את תלמידיו לעבור מהגליל לירושלים והשפעתו הייתה רבה ביותר. גם במישור הבינלאומי עברה ירושלים ממעמד של עיר ישנה ושכוחה למוקד פעילות של ארגונים בין-לאומיים, מעצמות אירופאיות, ותנועות דתיות נוצריות שונות.

המגיפה של ימינו

במדינות מפותחות כדוגמת ישראל מצליחים להתגונן מול הקורונה באמצעים מתקדמים והיא לא מזיקה כמו שהייתה יכולה להזיק. כדי להבין

הודיה על החיסונים

חזקיהו חידש חולי שיתרפא

בפרשת השבוע אנחנו מוצאים את הרופאים של מצרים. הם מוזכרים לא בהקשר של רפואת יעקב, שנאמר עליו "הנה אביך חולה", אלא בהקשר של חניטתו של יעקב אבינו. רופאים שידועים לרפא את החולי לא היו בימיהם, וזה חידוש של דורות מאוחרים יותר. במצרים העיקר היו הפירמידות והחניטה ולא רפואה של בני אדם חיים. העולם התקדם ותוקן וחזקיהו התפלל על הרפואה שתבוא לעולם. "חזקיהו חידש חולי שיתרפא, אמר לו: העמדת אותו עד יום מותו, אלא מתוך שאדם חולה ועומד חולה ועומד הוא עושה תשובה, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך דבר טוב תבעת וממך אני מתחיל, הה"ד (ישעיה לח) "מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו ויחי מחליו" (בראשית רבה סה ט).

עשרות מיליונים חוסנו וניצלו

בדורות האחרונים יש פיתוח עצום של הרפואה. ה' נתן חכמה, בינה ודעת בלב הרופאים, ולפני 200 שנה פיתחו בעולם גם את החיסונים. עד לגילויים היו המגיפות גורמות למוות המוני ממחלות כמו דבר, אבעבועות שחורות, טיפוס, כולרה, שחפת, אדמת, צהבת, שיתוק ילדים ועוד.

לפני 200 שנה פותח החיסון הראשון לאבעבועות על ידי אדוארד ג'נר. כותב על כך בעל הפירוש "תפארת ישראל": "יכמה מהן שהישיבו ביותר לכל באי עולם, כהחסידי יענער (אדוארד ג'נר) שהמציא האפאקקענאימפונג (החיסון לאבעבועות) שעל ידה ניצולים כמה רבבות בני אדם מחולי וממיתה וממומיו" (בפירושו למסכת אבות ג בועז).

כידוע, המגיפה הזו השמידה את כמעט חצי מתושבי אירופה במגיפה השחורה. כך היה בעולם במגיפות דבר, כך בשפעת הספרדית וכך במגיפות אחרות שכליו מיליוני בני אדם בכל היבשות בעולם, ובזכות החיסונים נעלמו מחיינו כמעט בלי שוב.

פיתוח חיסון לשם שמים

לפני 65 שנה פיתח יונה סאלק את החיסון נגד פוליו שגורם לשיתוק

מה עלול להיות אם לא נזהרים נזכר כי לפני יותר מחודש אמר נשיא איראן כי בארצו יש יותר מ-25 מיליון אנשים שחלו בקורונה. אם התמותה היא רק 1% מהחולים, הרי שיש באיראן רבע מיליון מתים מקורונה. כך הם אחוזי התמותה באפריקה או מרכז ודרום אמריקה ובכל המדינות המתפתחות. אפילו בארה"ב התמותה היא גדולה, במיוחד בריכוזי אוכלוסייה כמו ניו יורק או ניו ג'רסי. ברוך ה' שאנחנו גרים בישראל, שיש ממשלה אחראית ששומרת על חיי האוכלוסייה ומשלמת מחיר יקר כדי שלאנשים יהיו חיסונים בין הראשונים בעולם. בזכות האנשים הטובים הללו המגיפה לא מזיקה כמו שהיא מזיקה במקומות אחרים בעולם וכמו שהייתה מזיקה בעבר (ראה שו"ע תרעו ב).

תורה גדולה לה' על כל הטוב, ותודה לשליחים שלו

על כל אלה אנו מודים ומשבחים ומפארים לה' יתברך שהוא חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה על כן "אודך בְּקָהֶל רַב, בְּעַם עֲצוּם אֱהָלֶיךָ" (תהילים לה יח). על כל החסדים שאתה עושה לנו.

אנחנו לא ניכנע ליצר שמחפש כמה רע בעולם. אנחנו לא נהיה כפויי טובה. אנחנו לא נאמר שהחיסון רע ומסוכן. לא נעליל על האנשים שפיתחו את החיסון שהם רוצים רק כסף. לא נוציא שם רע על הממשלה ששילמה מיליארדים להביא את החיסון ונאמר שהיא חורשת עלינו רע וכד'. אנחנו נאמר בפה מלא תודה לה' על כל הטוב שגמל לנו ותודה לכל השליחים שלו.

מהלכות חיסונים

החובה להתרפא

בתורה כתוב "וְרָפָא יִרְפָּא" (שמות פרק כא ט). ובגמרא "תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל, יִרְפָּא יִרְפָּא, מְפָאן שְׁנַתְנָה לְשׁוּת לְרֹפֵא לְרַפְּאָת" (ברכות ס ע"א). ובשולחן ערוך כתוב שזו לא רק רשות אלא גם מצווה וחובה: "נתנה התורה רשות לרופא לרפאות. ומצוה היא. ובכלל פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים, ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות" (שו"ע י"ד סימן שלו סעיף א).

השואל שופך דמים והנשאל הרי זה מגונה

בהלכות שבת כתב השו"ע "מי שיש לו חולי של סכנה, מצווה לחלל עליו את השבת; והוריו, הרי זה משובח; והשואל, הרי זה שופך דמים" (שכח סעיף ב). "שבעוד שהוא הולך לשאול יחלש החולה יותר ויוכל להסתכן והרי הכתוב אומר לא תעמוד על דם רעך" (משנה ברורה ס"ק ו).

בירושלמי כתוב כי הרב הנשאל - הרי זה מגונה. פ"י מושוש שהתלמיד חכם במקומו היה לו לדרוש ברבים שמוותר ומצווה לחלל שבת בשביל להציל נפשות ולא יצטרכו לשאלו. "ואם החולה בעצמו מתיירא שיעברו עליו את השבת כופין אותו ומדברים על לבו שהוא חסידות של שטות" (משנ"ב שם).

אסור לגור בעיר שאין בה רופא

חובת הרפואה היא כל כך גדולה, עד שאמרו חכמים "ר' חזקיה רבי כהן בשם רב אסור לדור בעיר שאין בה לא רופא ולא מרחץ ולא ב"ד מוכין וחובשין. אמר ר' יוסי בי ר' אף אסור לדור בעיר שאין בה גינוניתא של ירק" (ירושלמי קדושין מו ע"ב). וכן הוא ברמב"ם: "כל עיר שאין בה עשרה דברים האלו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה, ואלו הן: רופא, ואומן, ובית המרחץ, ובית הכסא, ומים מצויין כגון נהר ומעיין, ובית הכנסת, ומלמד תינוקות, ולבלר, וגבאי צדקה, ובית דין מכים וחובשים" (דעות פרק ד הלכה ג).

רפוי על ידי גדולי ישראל

בגמרא אמרו שחובת ההצלה היא על ידי גדולי החכמים, ולא מחפשים נוכרי או גוי שיעשה את פעולת ההצלה: "ואין עושין דברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותיים, אלא על ידי גדולי ישראל" (יומא פד: שו"ע שכה ב). ויש לזה כמה טעמים. האחד, שאם יהיו רגילים לעשות את פעולות ההצלה על ידי גויים, יחשבו אנשים בטעות שרק על ידי גויים מותר ולא יצילו כשאין גויים. או שיחפשו אותם ועד שימצאו יסתכן החולה. לכן לכתחילה לא מחפשים את הגויים ומיד עושים על ידי גדולי ישראל שמהם ילמדו כולם כי זו מצווה של הצלת נפשות.

יש אומרים שהחשש הוא שאם יעשו את ההצלה על ידי גויים או ילדים או נשים וכד', ולא על ידי גדולים, המצילים יחשבו שהם עושים איסור ועל כן לא יעבדו בכל כוחם ויכולתם (משנה ברורה סימן שכה ס"ק לג). ויש אומרים דאם אפשר לעשות בלא דיחוי ובלא איחור ע"י שינוי - עושה ע"י שינוי, ואם אפשר לעשות ע"י א"י בלא איחור כלל - עושין ע"י א"י (א"י) וכן נוהגים; אבל במקום דיש לחוש שיתעצל האיננו יהודי, אין לעשותו על ידי אינו יהודי (רמ"א).

לא תעמוד על דם רעך

מכל ההלכות הללו למדנו את החובה הגדולה של הרופא לרפא ולהציל חיים, "לא תעמוד על דם רעך". ואת החובה של האדם עצמו להתרפא ולרפא את ילדיו. ובכלל זה החובה להתחסן שהיא מצילה חיים. ובמיוחד במגיפה שזו לא רק רפואה של אדם אחד, אלא של קהילה שלמה. שכל אחד שנדבק - מדביק אחרים ומעביר את המחלה מאיש לרעהו, והרבה אחרים חולים בה ולבסוף נפטרים כמה מהם.

האם לסמוך על רחמי שמים

מחצתי ואני ארפא

לפי הגמרא אסור לאדם לסמוך על רחמי שמים ולא להתרפא, אע"פ שה"רפואה האמיתית היא ע"פ בקשת רחמים דמשמיא יש לו רפואה, כמ"ש 'מחצתי ואני ארפא' אלא שאין האדם זוכה לכך, אלא צריך לעשות רפואה על פי טבע העולם" (ט"ו שלו א). ולכן יש מצווה להתרפא.

גנו ספר רפואות, והודו לו

בספר דברי הימים (ב פרק טז) מסופר על אסא מלך יהודה שהיה חולה ברגליו ושם מבטחו רק ברופאים ולא בתפילות ולא נתרפא. "וַיִּהְיֶה אֶסָא בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשִׁים וַתִּשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו עַד לְמַעְלֵה חָלְיוֹ, וְגַם בְּחָלְיוֹ לֹא דָרַשׁ אֶת ה' כִּי בְּרַפְּאִים". ויש אומרים כי בגלל זה חזקיהו "גנו ספר רפואות, והודו לו" (פסחים נו ע"א). "לפי שלא היה לבם נכנע על חולים אלא מתרפאין מיד" (רש"י). וכן כתב הרמב"ן (בחוה"מ) "שאין מעשה רפואות בבית הצדיקים".

גדולי החכמים נזהרים ממגיפה

אמנם להלכה נפסק כי חובה להתרפא ולהתחסן. ולא יחזיק אדם את עצמו צדיק גדול שכל מעשיו מושגחים מלמעלה, בחינת "ישב בְּסֵתֶר עֲלֵינוּ בְּצֵל שְׁדֵי יְתָלוֹנָן", שהוא לא מפתח ממגיפות "לא תירא מפתח לְלֵה מִחַץ יַעֲנֵן יוֹמָם: מִדְּבַר בְּאֶפֶל יִהְיֶה לְךָ מִקְטָב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצְדָּךְ אֶלְךָ וְרַבְּבָה מִיִּמְיֶיךָ אֶלְיָךְ לֹא יִגָּשׁ" (תהילים צא).

ולכן חובה להישמר. "תָּנּוּ רַבְּנָן, דְּבַר בְּעִיר - כְּנֵס רַגְלֵיךָ, שְׁנַאמְר, וְאַתָּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָא". הגמרא מספרת על רבא, גדול

"נתנה התורה רשות לרופא לרפאות. ומצוה היא. ובכלל פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים, ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות"

אחרי רבים להטות

יש אומרים שהחיסון הזה נעשה מהר ולא נבדק, ובאמת אין זה נכון. החיסון הזה נבדק על מאות אלפי בני אדם ונמצא שאין בו חשש. על פי ההלכה סומכים על מומחים ולא על שמועות. בעולם יש ראשות עולמיות גדולה לבדיקת תרופות, FDA, המוחזקת כחברה מחמירה ביותר, והיא אישרה את השימוש בחיסון הקורונה. על כן לא נכון להוציא שם רע בלי שום ביסוס.

מדינת ישראל הושיבה צוות מומחים והם בדקו וקנו את החיסונים ומחסנים קודם את הרופאים ואת קציני הצבא, שהם האנשים החשובים ביותר לניהול המדינה ולהצלחה. והרי אם התרופות הללו לא היו בטוחות מדינת ישראל לא הייתה נותנת אותם לאנשי הרפואה ולאנשי הביטחון בתחילה.

שומעים לרופא שאומר להתחסן

נכון שיש בין הרופאים שאומרים כי החיסון הוא מסוכן, אבל כנגד הרופאים הללו יש מאות אלפי רופאים ומומחים בכל העולם שאומרים שהחיסון מציל חיים. בשולחן ערוך כתוב כי כשיש מחלוקת בין הרופאים - שומעים לרופא שאומר שצריך להתרפא. "ואם רופא אחד אומר: צריך, ורופא אחד אומר: אינו צריך, מחללין" את השבת בשביל הרפא על פי הרופא שאמר שצריך (שו"ע או"ח שכת ס"ע י).

ואפילו ביום כיפור, אם רופא אחד אומר שאדם צריך לאכול ורופא אחר אומר שלא צריך לאכול - מצווה על החולה לאכול ביום כיפור (שו"ע או"ח תריח ס"ב). ואפילו אם האוכל הוא טרף (שולחן ערוך יורה דעה סימן קנה סעיף ג).

כופים אדם להתחסן שלא יזיק לאחרים

אם החולה לא רוצה לקחת - כופין אותו (מגן אברהם סימן שכת ס"ק ו) שהוא כמו אדם מתאבד שמונעים ממנו להתאבד. במיוחד במגיפות שזה שאינו מתחסן מדביק אחרים. לכן בימי קדם היו מבודדים את הנדבקים במגיפות, שנאמר על מצורע "בדד ישב, מחוץ למחנה מושבו" (ויקרא יג, מז).

וכתב הרמב"ן "כי הכהנים בראותם הטמאים יכריחום להסגר ולהטהר". וכן היה עם ארבעת המצורעים שבעת המצור על שומרון לא הורשו להיכנס לעיר וישבו פתח השער (מלכים ב' ז, ג). וכן כתב הסמ"ג, שהמצורע "עושה לו (בבית הכנסת) מחיצה גבוהה ברוחב ארבע אמות, ונכנס ראשון ויוצא אחרון שלא ידביק את האחרים". אמנם בימינו לא כופים חיסונים, אבל כופים בידוד ולא מאפשרים למי שלא חוסן להגיע למקומות שיכול להדביק אחרים.

הוצאת שם רע

אנשים שמפיצים את השמועות כנגד החיסונים חושבים שהם עושים טובה, ובאמת מדובר בחוסר אחריות. הפצת השמועות הללו היא הוצאת שם רע על אנשים שמסרו את נפשם להציל את החיים של העולם. זה גם מונע מאיתנו לומר תודה לה' על כל הטובות שהוא עושה לנו.

הגרוע מכל יכול להיות שאחרי 120 אדם יגיע לשמים ויגידו לו שהשמועות שהוא הפיץ גרמו למישהו לא להתחסן והוא מת בגללו.

"מִי־הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אֲתָב לְמִים לְרָאוֹת טוֹב: נֶצֶר לְשׁוֹנֵךְ מִכֶּע וְשִׁפְתֶיךָ מִדְּבַר מְרֻמָּה" (תהלים לד ג). יהי רצון שתזכו לראות טוב כל ימי חייכם. אמן.

החכמים שהיה נזהר בשעת מגיפה וסוגר את החלונות "רָבָא, בְּעֵיֶדן רִיתְקָא הָוָה סָבַר פְּנֵי, דְּכְתִיב, (ירמיה ט) 'כִּי עָלָה מְנַת בְּחַלּוֹנֵינוּ'" (בבא קמא ס ע"ב).
כן מספרים בגמרא על רב שמואל, רבי ינאי ורבי זירא, שהיו גדולי החכמים, שלא היו הולכים במקום סכנה. "לְעוֹלָם אֵל יַעֲמוּד אֶדָם בְּמָקוֹם סִפְנָה, לֹמֵר, שְׁעוֹשֵׁין לוֹ גַס, שְׁמָא אֵין עוֹשֵׁין לוֹ גַס, וְאִם עוֹשֵׁין לוֹ גַס - מְנַפְּין לוֹ מְזִיזִיתוֹ" (שבת לב ע"א). כן מביא בשו"ת הרשב"ש (סימן ה'צח) על הדבר כי "גדולי חכמינו ז"ל היו בורחים ממנה כמו ששמענו הרב רבינו נסים ז"ל שברח ממנה פעמים".

שלא יאמר ה' הכה ולמה אני ארפא

כן פסק הטור כי נכתבה החובה לרפא "שלא יאמר מה לי לצער הזה שמה אטעה ונמצאתי הורג נפשות בשוגג". או שלא ימנע מלרפא "שלא יאמר הקדוש ברוך הוא מוחץ ואני ארפא?". על כן בא ללמדנו שנתנה לו רשות לרפאות ומצווה היא ובכלל פיקוח נפש הוא והזריז הרי זה משובח, ואם מונע עצמו הרי זה שופך דמים ואפילו יש לו מי שירפאנו שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות (יורה דעה ש"ו).

לברוח מן העיר כשדבר בעיר

בשולחן ערוך יש הלכות שלמות על זהירות שלא להידבק ממחלות. "צריך ליהרר מלידת מעות בפיו, שמה יש עליהן רוק יבש של מוכי שחין. ולא יתן פס ידו תחת שחיו, שמה נגע ידו במצורע או בסם רע וכו'" (שו"ע יו"ד קטז סעיף ה).

וברמ"א שם: "וכן יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה, כי סכנתא חמירא מאיסורא ויש לחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור". ומזכיר שם את ההלכה שהזכרנו לעיל "לברוח מן העיר כשדבר בעיר" ומסכם כי שומר נפשו ירחק מהם ואסור לסמוך על הנס, או לסכן נפשו בכל כיוצא בזה.

הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים

בפתחי תשובה מביא את תשובת הרשב"ש (קצ"ה) שהקשה מה תועיל הבריחה כשיש מגיפת דבר, הרי אם נכתב בראש השנה למייתה מה מועיל הניסה, ואם נכתב לחיים לא תזיקנו העמידה. ומביא את הגמרא שאומרת "הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים". שאם אדם מסכן את עצמו ומתקרר או מתחמם ומזיק לעצמו, על זה לא נאמר הכל בידי שמים. זה בידיים של האדם וזה באחריות שלו. ולא יסכן את עצמו ואחר כך יבא בתלונות לה'. על זה נאמר במשלי (יט ג) "אֲנָלַת אֶדָם תִּסְלַף דָּרְכּוֹ וְעַל ה' יִזְעַף לָבוֹ".

מצוות 'ונשמרתם' ראויה היא שתגן

בדרך דומה כותב גם רבי אליעזר פאפו, בחיבורו חסד לאלפים, יורה דעה, עמ' קמז: "יש לברוח מן העיר כשיש דָּבָר בעיר בתחילת הדבר או יִכָּבֵד וישב בביתו ויסגור בעדו, ובכן יסגור ה' בעדו. ואיתא בזוהר הקדוש: 'ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו', אם לא עברו כי אם על זה שלא נסתרו, ועברו על מצוה רבה של 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', היא הנותנת שנענשו. ושומר נפשו השם יחיהו וישמרהו ומצער ונוק יצילהו, כי מצות 'ונשמרתם' ראויה היא שתגן".

יבריה בניו מן העיר בעת הזאת

במגן אברהם (או"ח תקעו ס"ק ג) הביא את דברי הש"ה "דכל אחד יבריה בניו מן העיר בעת הזאת ואם לא עשו זאת הן חייבין בנפשותם". כן הביא את דבריו בדרכי תשובה (יו"ד קטז ס"ק צד) "עני' בס' בית דוד הספרדי סי' נ"ז שהביא מהקיצור שלי"ה ששפך חימה על העולם המקילין בזה בזמן הילוך מכת אבעבועות קטנות בין התינוקת הנקרא בלאטרי"ן בל"א בר מינו. ואין נזהרין לברוח עם התינוקת ולהוציאם מן העיר שהם עתידין ליתן את הדין על אותן יונקי שדים שלא חטאו שלא אבותיהם להבריחם".

תפילה לפני הרפואה

הגמרא במסכת ברכות (ס ע"א) אומרת: אָמַר רב אֶחָא, אָמַר רב, הַנִּכְנָס לְהַקְיֵי דָם, אֹמֵר, "יְהִי רְצוֹן מִלְפָנֶיךָ, ה' אֱלֹהֵי, שְׂיֵהָא עֵסֶק זֶה לִי לְרַפּוּאָה, וְתַרְפְּאַנִי, כִּי אֵל רֹפֵא נִאֶמֶן אַתָּה וְרַפּוּאֲתָךְ אֶמֶת, לְפִי שְׂאִין דְרַךְן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְרַפְּאוֹת אֶלְא שְׂנַהֲגוּ". אָמַר אַבְי, לָא לִימָא אִינִישׁ הָכִי.

אמר אביי, שלא יאמר אדם "לפי שאין דרךן של בני אדם לרפואת אלא שנהגו". דהיינו ש"לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים" (רש"י) שאין זה נכון "דְתַנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, (שמות כא) 'וְרַפָּא יִרְפָּא', מְכַאן שְׂנַתְנָה רְשׁוּת לְרֹפֵא לְרַפְּאוֹת".

ובפוסקים כתוב שהתפילה לפני הריפוי או החיסון נכונה גם להקזת דם וגם לכל רפואה אחרת. "וה"ה בכל מידי דרפואה יאמר זה ולא יחשוב שתהיה איזה דבר לו רפואה אלא ע"י הבורא ית"ש, ולכן ע"י תפלה זו ישים בטחונו בו ויבקש ממנו שתהיה לו לרפואה" (משנה ברורה סימן רל ס"ק ו).

תפילה אחרי הרפואה

הגמרא שם שואלת: כשאדם יוצא מהרופא מה יאמר? "כִּי קָאֵי, מַאי אֹמְרֵי? אָמַר רַב אֶחָא, 'בְּרוּךְ רֹפֵא הַנֶּחֱמָם'. וְכך נִפְסַק בְּשׁוּלְחַן עֵרוֹךְ (סימן רל סעיף ד). והפוסקים אומרים שצריך לברך בשם ומלכות. "וצריך לומר בשם ומלכות (ב"י וט"ז) אבל לא ראיתי נוהגין כן" (פמ"ג) (משנה ברורה סימן רל ס"ק ז).

אוֹדֶה ה' כִּי אֲנִפְתֵּי בִי יֵשֵׁב אַפְּךָ וְתִנְחַמְנִי

מכאן למדנו להודות לה' גם על המחלה שבאה לעורר אותנו וגם על התרופה שבאה להציל אותנו. "לְכוּ וְנִשְׁבַּח אֱלֹהֵי ה' כִּי הוּא טָרַף יְיָ וְיִתְחַפְּשֵׁנוּ" (הושע ו א). "וְאֶמְרָתְךָ בַּיּוֹם הַזֶּה אוֹדֶה ה' כִּי אֲנִפְתֵּי בִי יֵשֵׁב אַפְּךָ וְתִנְחַמְנִי". ונודה לו על הכול "וְאֶמְרָתְךָ בַּיּוֹם הַזֶּה הוּא הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים גְּלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׁגַּב שְׁמוֹ: זְכָרוּ ה' כִּי גָאוֹת עָשָׂה מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ: צְהִי יְרֵנִי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבָּךְ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל" (ישעיה יב). אמן ואמן.

תשובה כהלכה

לִּי גָרַר אֵל אִישָׁה. האם מותר לגבר לנבש מסיכה ורודה? האיטור "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת ה' אלהיך כל עשה אלה" כולל את כל חלקי הלבוש, כולל מסכה.

אצוה להתחסן. באזור המגורים שלנו פרסמו מודעות שקריות ענקיות שבחיסון לקורונה יש חומרים שמסכנים את האנשים. האם יש היתר להוריד את המודעות האלו? הן עלולות לגרום לאנשים לא להתחסן, וזה יכול לסכן אנשים מבוגרים. אפשר לקרוע אותן. הרבה יותר טוב, יעיל ומכובד להדפיס במדפסת על נייר מדפסת באותיות גדולות: "גדולי הרבנים: מצווה להתחסן" (או נוסח קצר אחר, או כמה נוסחים שונים קצרים). תדביקו אותן על המודעות הללו. זה יותר יעיל, יותר מעניין, יותר מושך תשומת לב והרבה הרבה יותר קל ומכובד מאשר להוריד מודעות.

קשיף האישה. ברוציני להשאיר את הזקן לפי מנהגי הקבלה, אך אשתי מעוניינת שאסדר אותו. אשריך על השאלה המתוקה. אבי מורי הרב זצוק"ל היה אומר שכדאי לסדר את הזקן מצד חילול ה', בוודאי בוודאי שמצווה גדולה לסדר בשביל האישה.

סיפורים על הרב זצ"ל

מקדים תרופה למכה

סיפר יוסף אפרים אמולג: לפני 20 שנה גרנו אשתי ואני בסמוך לבית הכנסת של הרב זצ"ל שברחוב ריינס. היינו אז זוג צעיר מיד לאחר החתונה.

כאשר נולדה בתנו הבכורה, חשבנו לקרוא לה בשם אסתר, על שם סבתה של אשתי. אבל אשתי חששה מדבר אחד ואמרה: אסתר המלכה זהו שם טוב, כי היא מלכה וזה גם שמה של סבת. אבל בסופו של דבר אסתר מתחתנת עם אחשוורוש ונולד להם ילד. אשתי ביקשה שאפנה לרב מרדכי אליהו זצ"ל ואוודה שזהו שם טוב.

המחשבה הייתה לשאול את הרב בערב שבת, כדי לקרוא לילדה בשם באותה שבת. אשתי נשארה בבית החולים, ואני נסעתי הביתה כדי למלא את שליחותי.

אחרי תפילת ערבית של שבת צעדתי עם האנשים שליוו את הרב עד ביתו. אזרתי אומץ וניגשתי לרב כדי לשואל אותו את שאלתי. הרב שמע את השאלה, בירך אותנו בברכת מזל טוב ושאל האם הסבתא הייתה שומרת שבת ומצוות אחרות. עניתי שלמיטב ידיעתי התשובה היא כן.

הרב עצר לרגע, הסתכל עלי ועשה תנועה עם היד מלווה במשפט הבא: הסבתא שמרה שבת ומצוות, אז ממה אתה חושש? אבל המשיך ואמר: תקראו לילדה אסתר חיה או אסתר חוה.

קצת התפלאתי. הרב בדרך כלל לא עונה תשובות כאלה, הוא לא מציע שמות מעצמו, רק מחכה לראות מה ההורים רוצים. ובכלל הילדה לא חולה, אם כן למה צריך להוסיף לה חיה או חוה? אבל היה לי ברור שאני לא יכול לקיים רק חצי מתשובתו של הרב. על השם אסתר ידעתי שאשתי תסכים, אבל לא ידעתי אם אשתי תסכים לשם שני, אנחנו לא רגילים לתת שני שמות. ואם כן, באיזה שם שני לבחור? כיוון שאשתי הייתה בבית החולים לא יכולתי לשאול אותה. למחרת, כשעליתי לתורה, קראתי לילדה בשם אסתר חיה.

כעבור חודשיים או שלושה הגענו למיון ילדים בעקבות מה שהיה נראה התייבשות, אבל תוך כדי הבדיקות התברר שלאסתר חיה הקטנה יש בעיות בלב. החלק שמבדיל בין שני חלקי הלב לא סגור לחלוטין, והלב עובד יותר ממה שצריך. הרופאים אמרו לנו שבינתיים מה שנדרש הוא רק מעקב כדי לראות האם החור ייסתם לבד או שיהיה צורך לנתח את התינוקת הקטנה ניתוח לב פתוח.

באותו רגע הבנתי שהרב בירך את הילדה על ידי נתינת השם אסתר חיה והקדים תרופה למכה. רק הרב היה יכול לראות את הנולד ולסדר הכול. מיותר לציין שבסופו של דבר הברכה של הרב עזרה והחור נסתם לבד, לא היינו צריכים שום ניתוח והכול בא על מקומו בשלום.

היום ברוך ה' אסתר חיה בת 20 ועושה חיל. היא קשורה מאוד לסיפור הזה ומרגישה הכרת טובה גדולה לרב אליהו זצ"ל.

Copyright © Hanevuah Foundation

למעלה מ-30 נבואות מתגשמות לנגד עינינו. הספר מביא נתונים מופלאים מוגשים בטבלאות נתונים וגרפים שמראים את גודל הנס

ספרו של הרב שמואל אליהו

נבואות מתגשמות בישראל

לפרטים: חפשו בגוגל "ספר הנבואה" הרב שמואל אליהו hanevuah.co.il